

Turgenjev - Očevi i deca

Sadržaj:

Radnja romana započinje 20. maja 1859. godine. Otac, Nikolaj Kirsanov, dočekuje sina Arkadija, koji treba stići iz Petrograda gdje je upravo završio Univerzitet. Nakon petosatnog iščekivanja, Arkadije konačno stiže ali sa sobom dovodi i prijatelja Evgenija Bazarova doktora i prodoslovca kojeg veoma cijeni i poštuje. Svi zajedno odlaze na Marjino – Nikolajev posjed na kome je ovaj proživio deset mirnih i lijepih godina sa svojom, sada pokojnom, ženom Mašom i sinom Arkadijem. Sada su se stvari promijenile: Maša je umrla, ondje se još nastanio Nikolajev brat Pavle Petrovič, a Nikolaj je uspio zavoletiti dragu i milu ženu Fenječku s kojom ima šestomjesečnog sina. Već sasvim na početku vidimo neminovni sukob generacija. Nikolaju je vrlo neugodno zbog Fenječke dok Arkadije otvoreno pita o njoj i žurno je odlazi pozdraviti. Takve islične nesuglasice zbivaju se među njima no velika ljubav između oca i sina ipak i malo pouštanje s obe strane ne dopušta pravu svađu. Međutim pravi sukob nastaje između Bazarova i Pavla Petroviča. Dok je Bazarov nihilist, buntovnik koji sve niječe i ništa ne priznaje, Pavle Petrovič je pravi aristokrata, uglađen, konzervativan angloman s manirima pravog gospodina. Tako dani prolaze u sitnim i većim prepirkama. Nakon dva mjeseca stiže pismo od Matveja Iliča, daljnjeg rođaka Nikolaja, koji poziva Pavla, Nikolaja i Arkadija da dođu u grad. Međutim Pavle i Nikolaj ne žele slušati njegova hvalisanja, pa umjesto njih odlaze Arkadije i Bazarov koristeći tako ovu priliku da se malo maknu od prepirki koje već pomalo prijete kulminacijom.

Ondje, u gradu, na jednom balu upoznaju Anu Sergejevnu Odincovu, ženu koja ih je odmah očarala, iako Bazarov to ne izražava otvoreno. Ona ih poziva u posjet i oni ponukani znatiželjom već sutradan odlaze u apartman u koji je odsjela a tri dana kasnije odlaze u Nikoljskije na njen posjed. Ondje se zadržavaju petnaest dana; Arkadije uživa u konverzaciji sa ljupkom i živahnom Aninom sestrom Katjom, iako malo žalostan jer, kako se čini, Odincovoj je zanimljiviji Bazarov. Ali ni Bazarov nije ravnodušan prema Ani i to ga strahovito ljuti jer za njega idealna, romantična ljubav je potpuna besmislica. Međutim osjećajima se ne može upravljati i on joj napokon izjavljuje ljubav Odincovoj, Ona iako nije ravnodušna prema njemu odbija ga jer joj je duševni mir ipak draži. Zato oni i odlaze, ovog puta kod Bazarovljevoih roditelja. Oni ga dočekuju s gotobvo ka ošto je Nikolaj Arkadija, vidi

se da im je mnogo nedostajao. Međutim tek se ondje privremeno nezadovoljstvo i sitno neprijateljstvo među Arkadijem i Bazarovim raspiruje. Bazarov ne povrijeđen i nestrpljiv želi raditi nove pokuse i seciranja nesmetano kao kod Kirsanovih samo ovdje ton nije moguće – roditelji ga nisu vidjeli tri godine.

I oni ponovo odlaze u Marjino gdje su im se svi obradovali. Bazarov se ponovo upušta u prepirke s Pavlom Petrovičem i to konačno dostiže kulminaciju: Pavle ga poziva na dvoboj potaknu Bazarovoljevom skloniču Fenječki koju je i ovaj potajno zavolio. U dvoboju Pavle je ranjen u nogu, no rana je laka i neopasna a Bazarov mu pruža liječničku pomoć i Pavle mu na odlasku pruža ruku nastojeći biti velikodušan.

Arkadije je otišao od kuće već prije ovog događaja pod izlikom da ima nekog posla u gradu. No zapravo odlazi u Nikoljskje ni sam svjestan da ga zapravo Katja vuče ondje. Uskoro mu se pridružuje i Bazarov. On se ponovo zbližuje s Anom i oni oboje uživaju zanimljivim razgovorima. Arkadije je sve više svjestan svoje ljubavi prema Katji on je prosi. Uz Anin blagoslov Arkadije odlazi ocu da zatraži i njegovo odobrenje, a Bazarov također odlazi svojoj kući. Ondje pri radu sa bolesnicima zarazi se tifusom i nema mu pomoći, zato šalje poruku Ani da je na samrti. Ona dolazi već slijedećeg dana i on umire te napokon pronalazi svoj mir.

Kod Kirsanovh nekoliko mjeseci nakon ovog žalosnog događaja slavi se ženidba Arkadija i Katje te Nikolaja i Fenječke koji su dobili Pavlov blagoslov, no ovaj ubrzo odlazi i nastanjuje se u Drezdenu gdje ima poznanika među Englezima i Francuzima koji su na proputovanju. Ana Sergejevna također se udala, međutim ne iz ljubavi već iz uvjerenja, za jednog od budućih ruskih javnih poslanika, veoma pametnog čovjeka s kojim možda i doživi ljubav.

A Bazarovljevi roditelji puni ljubavi svakog dana odlaze na sino grob i gorko plaču nad kamenom pod kojim se nalazi njihov sin.

Likovi:

Ana Sergejevna Odincova – pametna, vrlo otmjena žena smanirima, slobodnih ilibralnih shvaćanje, vrlo drži do sebe, svojeg reda i mira – vanjskog a tako održava i unutarnji, nestrpljiva je i uporan, brine se za svoju sestru i uvažava kneginju koja kod njih živi iako joj ne pridaje veću pažnju jer je ova već stara i nesnosna “Zaprepastila ga je svojim dostojanstvenim držanjem. Njene obnažene ruke lijepo su se spuštale niz visok struk, sa sjajne kose

divno su padale lagane stabljike jarkocrvene boje fuksije na lijepa, obla ramena; smireno i pametno, upravo smireno a ne zamišljeno, posmatrale su svijetle oči pod blago uzdignutim bijelim čelom, a usne su se smiješile jedva primjetnim osmijehom. Njeno lice odisalo je nekakvom nježnom i milom snagom.”

“Bila je žena dostojanstvenog držanja. Njene gole ruke bijahu lijepo spuštene niz vitki stas; s blistave kose lijepo su padale na obla ramena lake stabljike fuksije; mirno i pametno, baš mirno, a ne zamišljeno, gledale su svijetle oči ispod blago nadnesena bijela čela, a usne se jedva primjetno smiješile. Lice joj je odisalo nekakvom ljupkom i blagom snagom. Bila je slobodnog i prilično snažnog karaktera.”

Tako nas je pisac upoznao sa likom Odincove, žene koja je uspjela zaintrigirati i privući Bazarova koji se unatoč svojim uvjerenjima, ne priznanju romantike i velikih ljubavi, zaljubljuje u nju.

Njezino lice uvijek je imalo isti izraz, prijazan, profinjen, a njene divne oči odavale su pozornost. Bila je žena dosta hladna i staložena. Puno je toga prošla u životu i kako bi Bazarov rekao bila je premazana svim mastima. Nije u ništa snažno vjerovala, sve ju je zanimalo, ali ne toliko da bi zadovoljilo njenu maštu. Iako je bila mlada, činilo joj se da živi cijelu vječnost da je ostarila i umorila se. Imala je za sobom mnogo uspomena, ali pred sobom nikakva cilja, ništa što bi je tjeralo naprijed. Po Bazarovu njoj je nedostajala ljubav, ali ona se jednostavno nije mogla zaljubiti. Pa i njegovim priznanjem da je voli nije se htjela prepustiti: “Ne!”, zaključi napokon. “Sam bog zna kamo bi me to odvelo, s tim se ne valja šaliti, duševni je mir ipak nešto najljepše na svijetu.” Život na selu imao je točna pravila. “Red se mora poštivati. Da nema reda bilo bi ovdje užasno dosadno.”, tvrdila je Odcinova. Taj red i blagostanje bili su posljedica njezina bogatstva. Bila je nezadovoljna, kao i sve “žene koje se nisu uspjele zaljubiti, željela je nešto, a da ni sama nije znala što. Zapravo nije htjela ništa, a činilo joj se da želi sve.” Ponekad je maštom prelazila granice dopuštenog i razmišljala o svemu. “Dušu bi joj obuzela nenadana smionost, sva bi se uzburkala od plemenitih težnji, ali čim bi kroz poluotvoreni prozor zastrujao zrak, Ana bi se sva skupila, i potužila, i gotovo se rasrdila. U tom trenu bilo joj je samo do jednog: da ne pušta taj prokleti vjetar.” Možda je i on bio kriv za njezinu hladnoću, za smatranje ljubavi neprirodnim osjećanjem, za nepoznavanje strasti i uzbuđenja. Možda ju je on sprečavao da osjeća i javljao se kao prijetnja kad god je ona to pokušala.

Jevgenije Vasiljev Bazarov – sposoban, inteligentan i obrazovan mladi čovjek slobodnih uvjerenja, možda malo previše zanesen njima pa ga zato i razdire pojava romantika u njemu kad se zaljubi u Anu, vrlo energičan, ne šteti nikoga, ali ipak u njemu postoje svi osjećaji (ljubav prema Ani, odgađa cijeli dan reći ocu da sutradan odlazi, a majci ni ne spominje) koje ni sam sebi ne želi priznati
“Dugačko i mršavo, širokog čela, sa nosom u vrhu ravnim a prema bradi šiljatim, krupnih zelinkastih očiju i zaliscima boje pijeska koji su se spuštali, ovo lice je izražavalo samouvjerenost i pamet a oživljavao ga je smireni osmijeh.”

Arkadije Kirsanov – obrazovan, mladić privremeno zanesen Bazarovim uvjerenjima, ali on ne niječe svoje osjećaje i ne pokušava ih zatamiti, mnogo je mirniji i tolerantniji od Bazarova, iskreno, gotovo dječjački voli Katju i oca, uživa u prirodi

Nikolaj Kirsanov – prije svega veoma dobar čovjek, veoma razborit sa snažnim očinskim osjećanjima, klasično je odgojen i obrazovan a najveći užitek predstavlja mu obiteljski život.
“Posljednju zimu nije mogao da provede u Petrogradu i, evo, vidimo ga u maju 1859. godine osijedjelog, punačkog i pomalo pogrbljenog...”, imao je 43 godine, malo je vukao nogu, crte lica su mu bile sitne, prijatne, ali nekako sjetne, bio je crnih očiju i mekane rijetke kose.

Pavle Petrovič Kirsanov – tipični predstavnik aristokracije, veoma obrazovan čovjek, strogih moralnih načela koja mu možda ponekad smetaju da razumnije sagleda nešto, uvijek uglađen i pristojan, nesretan u ljubavi – iako je imao mnogo žena i tako reći nije bilo one kojoj se nije sviđao, postojala je jedna žena koju nitko nije zaboravio – toliko je bila izuzetna pojava ta kneginja R. I ona je imala vezu sa Pavlom no ubrzo se ona ohladila prema njemu a tada je on skoro poludio. Gotovo ju je opsjedao ni bi li je ponovo osvojio. I zaista je uspio ali samo na kratko i otada ga je neprekidno izbjegavala, a on više nikako nije mogao pronaći mir; tek nakon više godina neprekidnog lutanja konačno je prihvatio Nikolajevu ponudu i nastanio se u Marjinom.
“... ali je u taj čas ušao u salon čovjek srednjeg rasta, odjeven u tamni kaput engleskog kroja, sa modernom nisko svezanom kravatom i u

lakovanim čizmicama – Pavle Petrovič Kirsanov. Po izgledu imao je četrdeset i pet godina, njegova kratko ošišana sijeda kosa presijavala se tamnim sjajem, poput novog srebra. Lice mu je bilo žućkasto ali bez bora, neobično pravilnih crta i skladno kao isklesano najtananijom postupkom. Posebno su lijepe oi, sjajne, crne, duguljaste. Cio izgled Arkadijevog strica, raskošan i rasan, sačuvao je mladalačku vitkost i uspravnost, što se najčešće gubi poslije dvadesete godine. Pavle Petrovič je izvadio iz džepa pantalona svoju lijepu ruku, dugačkih noktiju, koja je djelovala još ljepše zbog snježne bjeline manžetne, pričvršćene krupnim opalom, i pružio ju je sinovcu.”

Fedosja Nikolajevna-Fenječka – draga i mila ženica, obiteljski orjentirana, iskrena i pobožna, voli Nikolaja
“Bila je to mlada dvadesettrogodišnja žena, bjeloputa i punačka, tamnih očiju i kose, crvenih dječje nabubrelih usana i nježnih ručica. Na sebi je imala urednu pamučnu haljinu, plava nova marama ležala je prirodno na njenim oblim ramenima. Nosila je veliku čašu kakaoa i, spustivši je pred Pavla Petroviča, obuzeo ju je stid – vrela krv razlila se poput talasa ispod tanke kože njenog ljupkog lica. Oborila je pogled i stala kraj stola, lako oslonjena na same vrhove prstiju.”

Katja – draga, živahna cura, lijepog i pristojnog ophođenja, vesela i učtiva, voli prirodu

“...a za njim je ušla osamnaestogodišnja djevojka, crnokosa i crnopurasta, s nešto oblim ali prijatnim licem i tamnim očima. Nosila je punu košaru cvijeća.”

“Kad je Katja govorila veoma se ljupko osmjehivala, bojažljivo i iskreno, a gledala je nekako zabavno – strogo, odozdo prema gore. Sve je na njoj bilo mlado i zeleno: i glas, i maljice na licu i ružičaste ruke sa bjelkastim kružićima na dlanovima, tek neznatno skupljena ramena...Ona se stalno crvenjela i ubrzano je disala.”

Pejsaž

Funkcionalni – “...a nad njima u lišću breze zeba je bezbrižno pjevala svoju pjesmicu” – on je prosi

Pano - “Tako je razmišljao Arkadije... i dok je ramišljao proljeće je učinilo svoje. Svuda okolo zlatasto se zelenjelo, sve se bujno i blago talasalo i blistalo pod mirnim disanjem toplog vjetrića – sve, drveće, žbunje i trava. Svuda su se neprekidanim glasnim pjevom razlijevale pjesme ševa, vivci su kliknuli izvijajući se iznad niskih livada ili su

šutke prtrčavali preko grumenja; privlačno se crneći šetkali su gačci između nježnog zelenila tek izniklog jarog žita i nestajali u blago pobjeljeloj raži, da bi tek urijetko njihove glavice izvirile iz njenih valova boje dima.”

Razlike očeva i djece:

“Tako smo ti mi – pričao je tog istog dana poslije ručka Nikolaj Petrovič svom bratu sjedeći u njegovoj radnoj sobi – svrstani među zaostale ljude, naše je vrijeme prošlo. Ko zna? Možda je Bazarov u pravu, ali priznajem veoma me boli samo jedno: nadao sam se da ću se upravo sada zbližiti i sprijateljiti s Arkadijem, a proizlazi da ja zaostajem, da je on otišao ispred mene i da se ne možemo razumjeti.”

“Za vrijeme prepirke sjedio je kao na žeravici i samo je bolno, kriomice bacao pogled na Arkadija. – Znaš čega sam se sjetio, brate? Jednom sam se posvadio s pokojnom majčicom, ona je vikala na mene, nije me htjela saslušati... Na kraju sam joj rekao: vi me, štono se veli, ne možete shvatiti, mipripadamo različitim geeracijama. Ona se straašno uvrijedila, a ja sam pomislio: što da se radi? Pilula je gorka, ali mora se progutati. Eto, sada je došao red na nas i naši nasljednici nam mogu reći: vi niste naša generacija, progutajte tu pilulu.